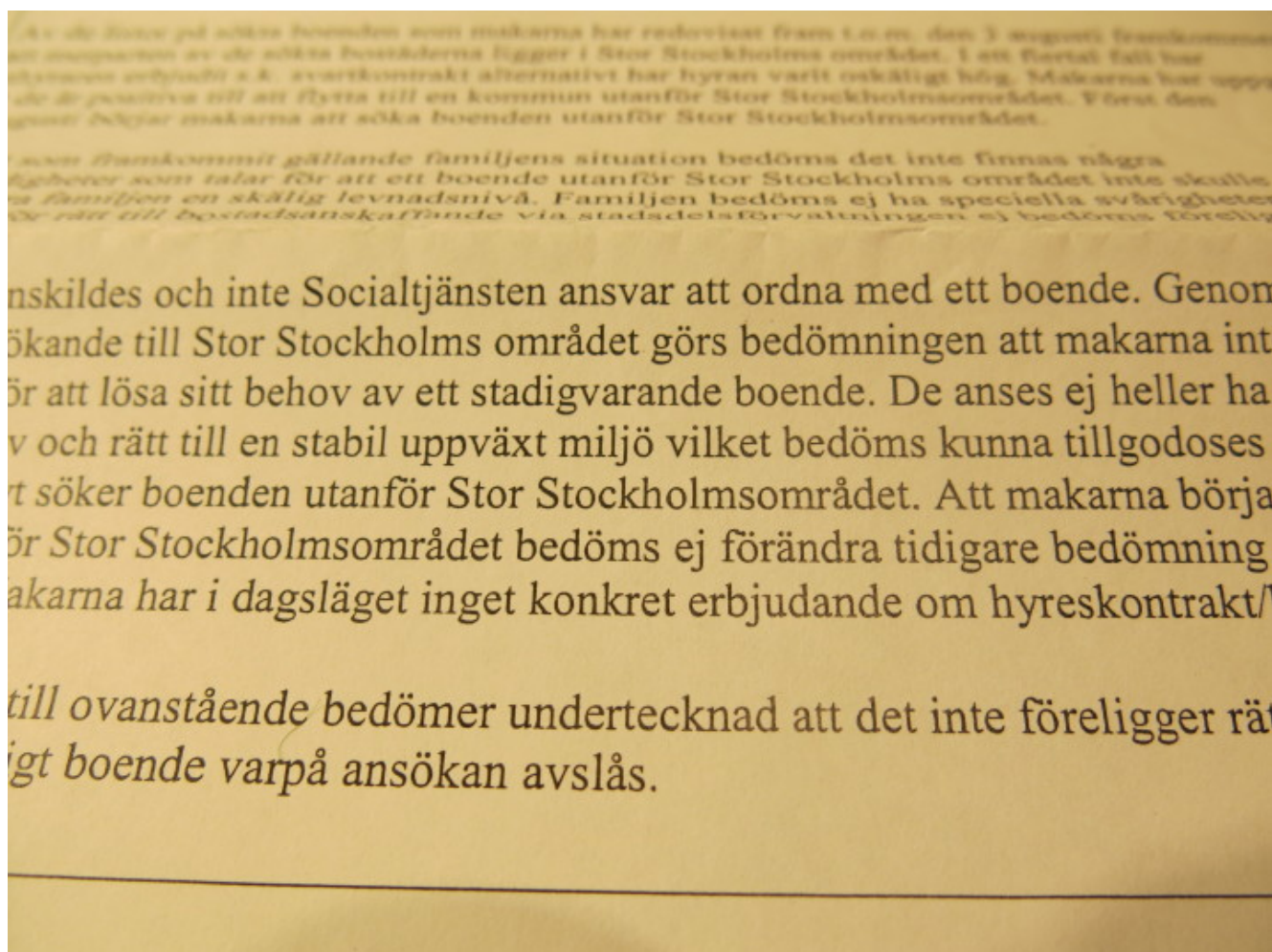

Avslag från verkligheten – Rätt eller fel? Sociala missionen svarar

Här är tre exempel från verkligheten som alla handlar om den grundläggande rätten till bostad. Tre personer har sökt ekonomiskt bistånd för hjälp med hyran men fått avslag.

Kvarboende barn med låg inkomst

En 21-årig dotter bor kvar hemma efter nyligen avslutat gymnasium och mamman får sitt bostadstillägg minskat då det finns en vuxen person skriven på hennes adress. Försäkringskassan menar att de två ska dela på hyran och bryr sig inte om att dottern är arbetslös och har låg inkomst, så kallad utvecklingsersättning. Dottern visar upp

försäkringskassans beslut, ett inneboendekontrakt, kvitton på betald hyra och lista på sålda tillhörigheter för att finansiera hyran. Socialtjänsten avslår trots att mamman hotas med vräkning.

Rätt eller fel?

Svar: Det är svårt att säga vad som är rätt eller fel, socialtjänstlagen är en ramlag och individuella bedömningar ska göras. Den så kallade biståndsparagrafen i Socialtjänstlagen (SoL) 4 kap 1§ lyder: Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden till sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Målet med biståndet framgår också i samma paragraf:

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Mer specificerad än så är inte lagtexten. De övriga rättskällor som finns att utgå ifrån är rättspraxis och förarbetena till Socialtjänstlagen. Det finns olika principer som framgår av portalparagrafen och förarbetena som ska vägas in i ett beslut. Dessa principer är barnets bästa, helhetssyn, normalisering och frivillighet och självbestämmande. Följande frågor blir utifrån biståndsparagrafen viktiga inför ett beslut:

- Hur ser den enskildes behov ut – vad gäller ansökan?
- Faller behovet inom SoL?
- Är behovet kopplat till en skälig levnadsnivå?
- Kan den enskilde tillgodose behovet själv?
- Kan behovet tillgodoses på annat sätt?

I detta fall vet vi inte om mamman skulle låta henne bo kvar utan att hon betalar hyra och då blir frågan om dottern har ett behov eller om man kan säga att det tillgodoses på annat sätt (genom mamman)? I så fall kan man säga att dottern inte behöver biståndet för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Om det är så att alternativet är att dottern blir utkastad för

att mamman inte har råd och t ex väljer att ta en betalande inneboende eller byter sin lägenhet kanske man kommer fram till att det finns ett behov av bistånd till hyra för dottern. Nästa steg blir då att utforma biståndet, bestämma hur mycket hyra som är skäligt. I detta ska hänsyn tas till målen om skälig levnadsnivå och möjligheten att leva ett självständigt liv. Där kan man resonera kring möjligheten till ett självständigt liv om man är beroende av sina föräldrars välvilja för att ha någonstans att bo när man är 21 år och försörjningsansvaret upphört.

Nu är situationen också att mamman är vräkningshotad. Om det är så att det beror på hyresskulder behöver hon själv söka bistånd till det. Vi vet inte vilken storlek på lägenhet det är eller vad den kostar. Utifrån förarbetena definieras en skälig levnadsnivå som vad en låginkomsttagare på orten kan kosta på sig. Så om det är så att mamman bor i en stor lägenhet med en stor kostnad är det inte säkert att hon kan räkna med att få hjälp med hyra/hyresskuld även om hon har låga inkomster. Då ska hon i första hand byta lägenheten till en mindre. Om det är så att hon lyckas betala hyresskulden och skulle ha råd att bo kvar om dottern betalade hyra kan detta också ha betydelse för beslutet om dotterns hyra.

Kommunen har det yttersta ansvaret, vilket kanske också bör vägas in i beslutet. "Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver." (SoL 2:1). Om de förlorar lägenheten blir det två vuxna bostadslösa.

I rättspraxis angående kvarboende vuxna barn hittar vi en dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), RÅ 1994 ref.61. Där konstateras att föräldrarnas ekonomiska förhållanden har betydelse när ett kvarboende barns rätt till bistånd för hyran prövas även om det inte finns någon stadgad rätt till underhåll eller om en sådan rätt upphört att gälla. Ändring i den faktiska ekonomiska situationen för föräldrarna blir

avgörande.

Det spelar också roll om det gått en tid mellan att mammas inkomster sänkts till att dottern sökte försörjningsstöd. Om så är fallet finns ett rättsfall från Kammarrätten i Göteborg 2006-01-25, mål nr 4959-05. Där hade det gått en period från det att familjens inkomster hade sänkts tills att den klagande ansökte om försörjningsstöd. Då menade Kammarrätten att den klagande bara var biståndsberättigad om han kunde bevisa att han under perioden efter att föräldrarnas försörjningsplikt upphört hade betalt hyra hemma.

I det beskrivna fallet ovan framgår att mammas bostadstillägg minskat. Hennes bostadsbidrag torde också ha upphört om barnet avslutat gymnasiet. Således har hennes inkomster minskat, vilket enligt HFD borde leda till att dottern har rätt till bistånd till hyran. Om det har gått en tid innan hon sökte bistånd måste hon ha betalat hyra innan hon sökte.

Vuxet barn flyttar till förälder på grund av sjukdom

En 25-årig man som bott i egen lägenhet i fem år och studerat tvingas flytta till sin pappa på grund av en allvarlig psykiatrisk diagnos. Pappan brukar hyra ut ett rum i villan som sonen flyttar in i. Efter fem månader konstateras att detta kan bli långvarigt, sonen säger upp sin tidigare lägenhet och börjar betala hyra hos pappan. Han ansöker samtidigt om försörjningsstöd då studiemedlet är slut och han inte är kvalificerad för sjukpenning. Han får bidrag till uppehälle men avslag på hyreskostnad med motiveringen att han "inte betalat inneboendehyra innan han blev aktuell för ekonomiskt bistånd och man får inte fördyra sina boendekostnader då man har ekonomiskt bistånd".

Rätt eller fel? Skulle ni råda att överklaga?

Svar: Skillnaden mot det förra fallet är att det vuxna barnet i detta fall har flyttat hemifrån och bott i egen lägenhet i fem år. Frågan blir då om han ska bli betraktad som ett kvarboende barn. Kammarrätten i Stockholm 2010-02-15, mål nr

5886-09 menar att ett vuxet barn som bott hemifrån i två och ett halvt år inte är att betrakta som kvarboende. Därmed borde han inte bedömas som kvarboende vuxet barn.

I detta fall har han också fått en allvarlig psykiatrisk diagnos vilket ska vägas in i den individuella bedömning som ska göras. Vilket behov har han av just denna bostad utifrån sin diagnos?

Motiveringen för avslag är att han har fördyrat sina kostnader för hyra eftersom han inte betalat inneboendehyra innan han blev aktuell för ekonomiskt bistånd. Detta bygger på resonemanget som finns när det gäller kvarboende barn, vilket han inte kan bedömas vara. Om inte hyran hos pappan är dyrare än den hyra han hade för lägenheten borde han därmed inte ha ansetts fördyrat sina boendekostnader genom att byta bostad.

När det gäller "vanliga" inneboendekontrakt gäller att den socialnämnden ska ta hänsyn till den faktiska boendekostnaden och beakta vad bostadsinnehavaren och den inneboende avtalat, om kostnaden är skälig.

Även om han nu skulle ha fördyrat sina boendekostnader kan inte socialnämnden bara avslå på den grunden. En individuell bedömning ska göras.

Om boendekostnaden är oskäligt hög kan socialnämnden däremot ställa krav på att den sökande byter bostad. En förutsättning för krav på byte är att det finns faktiska möjligheter för den sökande att få en bostad som uppfyller skäliga krav samt att det inte uppstår oskäliga sociala konsekvenser. Den enskilde måste dessutom få skälig tid för att byta eller avyttra bostaden (prop. 1996/97:124 s.82 f).

Ensamstående mamma får åka nattbuss

En ensamstående mamma till ett ett-årigt barn har separerat från barnets far och har ingenstans att ta vägen. Hon har fått hjälp med boende på vandrарhem men plötsligt ger socialtjänsten avslag till fler nätter. Hennes sätt att lösa

situationen blir att åka nattbuss med barnet.

Rätt eller fel? Borde hon ha rätt till akutboende för sig och barnet?

Svar: Det är svårt att svara på eftersom vi inte vet motiveringen till avslag. Har det på något sätt framkommit att hon kan tillgodose sitt behov själv eller få behovet tillgodosett på annat sätt? Har hon t ex fått in pengar på sitt konto? I så fall har hon inte rätt till akut bistånd till boende, då hon kan betala vandrarhem själv.

Vilken är hennes relation till fadern till barnet? Varför kan hon och barnet inte bo kvar där, eller åtminstone barnet tills hon hittar bostad? Har de t ex utsatts för våld är situationen en annan än om hon inte vill bo där.

Eftersom konsekvensen blev att hon åkte nattbuss med barnet får vi anta att hon inte kunde tillgodose behovet.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret då det föreligger en akut nödsituation. Detta har fastställts i rättspraxis genom RÅ 1995 ref. 56. När det gäller ansökan om akut boende har det i rättspraxis genom RÅ 1990 ref 119 stadgats att socialtjänsten ska erbjuda akut boende. Det kan under en kortare tid vara godtagbart att boendestandarden i vissa fall är lägre än vad som anses som skäligt på längre sikt (RÅ 1994 not 574).

Dessutom ska barnets bästa beaktas och dokumenteras. Hänsyn till vad barnets bästa kräver behöver inte alltid vara avgörande i beslut som rör ekonomiskt bistånd, men ska alltid beaktas. Här vet vi inte hur de har beaktat barnperspektivet, men att som en ettåring tillbringa natten på en nattbuss låter inte som barnets bästa. När denna information kom till socialsekreteraren för ekonomiskt bistånd är denne skyldig att göra en orosanmälan till barnenheten.

I barnkonventionen står det att barn bästa alltid ska komma i främsta rummet och när det gäller vård-eller

behandlingsinsatser ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.

Läs också artikeln: [Eget ansvar mantra vid allt fler avslag.](#)